

Yaşadığımız müasir dövrdə olduqca ciddi siyasi-iqtisadi proseslər cərəyan edir. Bir çoxları baş verənləri dünyanın yeni nizamının formalaşması, beynəlxalq münasibətlər sisteminin yenidən inşa olunması ilə izah edirlər və global güclərdən tutmuş kiçik ölkələrə kimi bütün dövlətlərin bu nizamda mümkün qədər əlverişli mövqelərə sahiblənmək istediklərini düşünürlər. Ölkələrin daxilində baş verən kateklizmlər bəşər övladı üçün tövəcüb doğurmayan proses olsa belə, qısa tarixi mərhələdə dövlətlərarası münasibətlər kontekstində baş verən sürətli dəyişikliklər siyasi analitika və proqnozlaşdırma üçün, sözlün əsl mənasında, başağrsına çevrilir. Çünki son bir neçə ildə əski düşmən dövlətlər arasında nəzərəcərpacaq yaxınlaşma və hətta tərəfdaşlıq münasibətlərinin formalaşması bir tərəfdən, keçmiş müttəfiqlərin, hətta qardaş xalqların isə bir-birinə qənim kəsilməsi isə digər tərəfdən bir o qədər də asan izah olunan məsələlər deyil.

Vaxtilə yaxın dost və mehriban qonşular olan Azərbaycanla İran arasında münasibətlərin gərginlik dövrünə qədəm qoyması da bu qəbildən olan hallardan biridir. Rəsmilərin sərt bəyanatları, hərbiçilərdən tutmuş deputatlarla və ekspertlərdən, mediadan tutmuş sosial şəbəkələrdəki fəallara qədər geniş arealda müşahidə olunan qarşılıqlı ittihamlar heç də xoşagələndir deyil.

AZƏRTAC Azərbaycan–İran münasibətlərinin tarixinə və bu tarixi izi ilə keçmişdən gələcəyə gedən yola nəzər salır. Bir neçə gün öncə Azərbaycanın Xarici İşlər naziri Ceyhün Bayramov ilə İranlı həmkarı Hüseyn Əmir Abdullahi arasında telefon danışıqlarında da bəhs etdiyi məsələlər müzakirə edilmiş, situasiyadan çıxış yolları aranmış. Bəli, rəsmilərdə də yaxşı dərk edilir ki, ölkələrimizin mehriban qonşuluq və əməkdaşlıqdan savayı seçimi yoxdur: bu, tarixi, siyasi, iqtisadi və s. baxımından zərurətdir. Səbəb sadədir: Azərbaycanla İran dünya coğrafiyasında və siyasi münasibətlər arealında biri-biri ilə tarixi, mədəni və s. bağlamları malik dövlətlərdir.

Tarixin izi ilə gedərkən, biz İranın dövlətçilik ənənələrinin formalaşmasında, ölkənin inkişafında və qüdrətlənməsində, mədəni tərəqqisində azərbaycanlıların, həqiqətən də, böyük rol oynadığını şahidli oluruq.

Azərbaycanlıların müasir İran ərazisində hələ İslamın qəbulundan əvvəl yaşamış əcdadları IV əsrdən başlayaraq yaşayış məntəqələri formalaşdırmaqla yanaşı, hakimiyyətin və dövlətçiliyin də əsasını qoymağa başlamışdılar. Fars tərəfçiliyində və ədəbiyyatında Əfrasiyab şah kimi qeyd edilən xaqan Alp Ər Tunqa (“Təbəkəti Nəssəri” və “Divanı Lügəti-Türk”) müasir İran ərazisində ilk azərbaycanlı hökmdar olub. Onun nəslindən olan səlcəqlər, qəznəvilər və selcəqlər sonradan İrəniyə gəlmiş, qonşu ölkələri də idarə ediblər. Daha sonra isə Atabəylər, Elxanilər, Teymurilər, Qaraqoyunlular, Ağqoyunlular dövlətləri yarandı ki, onları idarə edən azərbaycanlı hökmdarlar İranın hakimi-müttəfiqləri olublar.

İranın çiçəklənən dövrü Sultan Mahmud Qəznəvinin hakimiyyəti illərinə düşür. Sultan Mahmud Hindistanı 17 dəfə yürüş edərək, nəhayət, onun fəthinə nail olub. Qara Yuluq Osman bəyden sonra taxta oturmaş Uzun Həsənin dönəmində isə Ağqoyunlular Xorasandan Anadoluya, Qafqazdan Ərəbiстан dənizinə qədər böyük bir ərazinin sahibi olublar.

1501-ci ildə Şah İsmayıl Xətəinin başçılığı ilə yerli tayfaları Anadolu ətrafında birləşməsi və Ağqoyunlu dövlətinin dağılması ilə Təbrizdə elan olunan Səfiyəvilər sonradan xanədanə çevrildi, 1736-cı ilədək ölkəni idarə etdi. Həmin sənədə Əfşarlar sülaləsinin yitirdiyi böyük azərbaycanlı Nadir şah saltənətinin sərhədlərini Hindistanın Dehli şəhərində genişləndirmişdi. Mehiz Nadir şah Dehlinin fəthinə sonra əldə etdiyi nəhəng xərcə səyahəndə ölkəsində tam üç il ərzində vergiləri faktiki olaraq ən aşağı səviyyəyə endirmiş, İranın əgər yararlarını sağaltmışdı.

1747-ci ildə Nadir şahın öldürülməsindən sonra hakimiyyət uğrunda davam edən uzun mübarizədən sonra taxta çıxan Ağa Məhəmməd şah Qacar 1796-cı ildə paytaxtı Tehran olan Qacarlar dövlətini qurmuşdu. Qacarlar ta 1925-ci ilədək – Pəhləvi sülaləsi hakimiyyətə gələncədə İranı idarə ediblər.

Ümumiyyətlə, tarixə nəzər salsaq və məxəzlərə üz tutsaq (məsələn, Əbübbəkəl Tihranli əl İsfəhaninin “Kitabi Diyarbəkiye-si”) müasir İranda yaşayan azərbaycanlıların əcdadlarının indiki Şimali və Cənubi Azərbaycanla yanaşı, Ön Asiyaya ən qədim sakinlərindən olduqlarını görərik. Səccadilər, Şirvanşahlar, Salarilər, Rəvvadilər, Şəddadilər və s. dönəmlərini də yada sala bilirik.

İranda İslam inqilabına qədər silahlı qüvvələrdən tutmuş, ucaqr əyalət bələdiyyələrindən praktik olaraq dövlət erkəninin bütün səviyyələrində, cəmiyyətin bütün təbəqələrində soyaşğlarımız əhəmiyyətli şəkildə təmsil olunublar. İranın sonuncu hökmdarı Məhəmməd Rza şahın xanımı, tarixə “Fərəh Diba” kimi düşmüş Fərəh Təbatəi Pəhləvi də əslən azərbaycanlıdır.

Azərbaycanlıların İranın siyasi, mədəni və sosial həyatında əlahiddə genişmiqyaslı rolu olub və bu rol indiki həddən ziyadə ciddidir. Təbii ki, çağdaş İranın yerləşdiyi ərazinin etnokultural və antropoloji məczaları ümumi bəşər mədəniyyəti ilə tarixinin inkişafında əhəmiyyətli yer tutub.

İranın İsfahan şəhərinin mərkəzindən axan Zavəndə çayının üzərində tarixi “Si o se pol” körpüsü var. Bu körpü yerli insanlarla yanaşı, İrana gələn turistlərin də diqqətini cəlb edir. (“Si o se pol” “33 tağ olan körpü” kimi tərcümə edilir). İsfahanın mühüm tarixi abidəsi və insanların sevimli istirahət yeri olan bu körpü ölkədə çox məşhurdur. Lakin İranda çox az adam bilir ki, bu körpü XVII əsrdə Səfəvi dövlətinin şahənşahı II Şah Abbasın vəzir Azərbaycan əsili Allahverdi xan tərəfindən tikilib. Körpünün inşasına 1599-cu ildə başlanılıb və 1602-ci ildə başa çatdırılıb. İtalyan səyyah Petro Della Valle bu körpünün Romadakı məşhur körpülə müqayisə edib. Bildirdi ki, “Allahverdi xan” körpüsü həm uzunluğuna, həm də eninə görə Romadakı körpülərdən bir neçə dəfə böyükdür. Körpü quruluşuna görə çoxfunksiyalı xarakter daşıyır. Bura-

da şah üçün xüsusi yer ayrılmışdı. Şah əlamətdar günlərdə burada aylaşaraq şəhərdəki mərasimləri seyir edirmiş. İran mədəniyyəti ilə sivilizasiyasının formalaşmasında, indiki model almasında hələ “Avesta”da adı keçən “İranşəhər” və ya “Iranvic” coğrafi arealının böyük qismini təşkil edən, sonradan bəşər tarixinə “azərbaycanlıların torpağı” kimi düşən məkənin önəmini təkbiz etmək mümkün deyil.

Azərbaycanın İranın sənətinə və mədəniyyətinə təsiri genişmiqyaslı olduğu qədər, dərindən və hərtərəfli. İndiki İranda muğam ifaçılığının inkişafında və professional şəkildə almasında mehiz şəhərlərimizdə yaradılmış ədəbi və musiqi məcəlisləri böyük rol oynamışdır. Onlardan ən məşhuru Şuşada “Məcəlis-Fəramuşan”, “Məcəlis-Üns”, Musiqiçilər

ifadələri ilə müraciət edirdilər.

Eyni sözləri “Azərbaycanın UNESCO-ya verdiyi mədəniyyət nümunələri fars mədəniyyətinin tərkib hissəsi” olması ilə bağlı bəzi iddialara da şamil edə bilərik. Azərbaycandan UNESCO-nun qeyri-maddi mədəni irs siyahısına 19 nümunə daxildir. Bunlardan 17-si Bəşəriyyətin Qeyri-Maddi İrsinin Repräsentativ Siyahısına, 2-si isə Təcili Qorunmağa Ehtiyacı Olan Qeyri-Maddi Mədəni İrs Siyahısına daxil edilmişdir. Siyahıda yer almış nümunələrin heç birinin fars mədəniyyəti, etnoqrafiyası, tarixi və s. ilə hər hansı formada bağlılığı, kökü və ya əlaqəsi yoxdur.

Həmçinin xüsusi vurğulanmalıdır ki, dahi Azərbaycan bəstəkarı urmiyalı Səfiəddin Urməvinin (1217-1294) yaratdığı alətlər bu gün dünya musiqisində istifadə olunur. Filosof-alim Şəhabəddin Sühreverdinin (1145-1234) “İman nəsəhətlərinin inşası və yunan qəbahətlərinin inşası”, “Rəşf ən-nəsaihi əl-İmaniyə və keşf əl-fədaih əl-yunaniyyə”, “Doğru yolu bildirmək və möminlərin əqidəsi”, “İlan əl-hüdə və əqidət ərəb ət-tüqa”, “Quranın təfsirində dair bəyənün pis əməli”, “Nügəbət əl-bəyən fi təfsir əl-Quran”, “Fərqiliyyə dair traktat” – “Risalə fi-l-fəqr”, “Ariflərin məqamları”, “Məqəm əl-arifin” və digər əsərləri dünyanın 30-dan çox kitabxanasında və əlyazma arxivlərində saxlanılır.

Azərbaycan–İran münasibətləri: tarixin izi ilə keçmişdən gələcəyə gedən yol

Cəmiyyəti, Şamaxıda “Beytüs-səfa” və Mahmud ağanın musiqi məclisi. Bakıda “Məcmə-üş-şüəra”, Gəncədə “Divani-hikmət”, Ordubadda “Əncümən-üş-süəra”, Lənkərandə “Fövcül-füsəha” və s. Olublar. Əslən azərbaycanlı olan, İranda ilk dəfə müasir təlim-təhsil üsullarını tətbiq etmiş Hacı Mirzə Həsən Mehdi oğlu 1888-ci ildə Təbrizdə “Mədərsəyi-Rüşdiyyə” adlı təhsil müəssisələrini (İranın ilk müasir təhsil müəssisələri) təsis edib. Bu münasibətlə farsdilli “Çəhrenoma” qəzeti 1906-cı il 10 oktyabr tarixli sayında Rüşdiyyənin şəklini çap edib və altında belə yazmışdı: “İranda məktəb açmış birinci böyük şəxsiyyət Rüşdiyyədir”.

Azərbaycanlı sənət dühaları Əbdülqadim Marağayi və Səfiyyəddin Urməvi fars musiqi mədəniyyətinin güclənməsində danılmaz xidmətlərə malikdirlər. Fars nəzminə və nəsrinə, habelə elmə gəldikdə, Nizami Gəncəvi və İmadəddin Nəsimidən başlayaraq Cəmil Məmmədquluzadə və Hüseyn Cavidə qədər azərbaycanlı nəsr və nəzm ustalarının yaradıcılıqlarının, əsərlərinin təsir miqyasını hesablaşmaq mümkün deyil. Əmir Xosrov Dəhləvi, İmad Kirmani, Əbdürrəhman Cami, Əlişir Nəvainin yaradıcıqlarına Nizami Gəncəvi dühasının təsiri nə qədər böyük olubsa, Firdovsi, Sədi Şirazi, Əlişir Nəvai, Rüdəki də azərbaycanlı nəzm titanlarından bir o qədər təsirləniblər.

Yaxud Nəsim Şamalın, Mirzə Əli Şəbüstərinin, Məhəmməd Hüseyn Şəhriyarin fars poetikasına təsirini inkar etmək, sadəcə, reallıqə göz yummaq olardı. İran poeziyasını dünyaya tanıdan Məhəmməd-hüseyn Şəhriyarin ilk şeirlər kitabı 1747-ci ildə Tehrandə həmin dövrün tanınmış alim və şairləri Məlikşüra Beharın, Sədi Nəfisinin və Peyman Bəxtiyarinin müqəddimələri ilə nəşr olunub. İranın farsdilli alimləri azərbaycanlı şairin yaradıcılığına böyük qiymət verib və onun əsərlərinin bu ölkədə ədəbi mühiti formalaşdırdığını etiraf ediblər. İranın keçmiş mədəniyyəti və İslamı irşad naziri Əli Cənnəti Şəhriyari xarakterizə edərək deyib: “Şəhriyarin azərbaycanlı olması və fars dilini farslardan yaxşı bilərək şeirləri ilə İrani dünyaya tanıtması İranın mənəvi zənginliyinin göstəricisidir”. Qeyd edək ki, Məhəmməd-hüseyn Şəhriyarin şeirləri 30-dan çox dilə tərcümə olub.

Orta Əsrlərdə azərbaycanlı əşar və nəsr ustalarının, həmçinin alimlərin əsərlərini fars dilində qələmə almaları tarixi zərurət idi. Şərq tarixinə səthi də olsa bələd olan istənilən şəxs bilir ki, bəhs edilmiş dövrlərdə yaşamış şairlər və nasirlər, alimlər və tədqiqatçılar müasiriyyətimizdən fərqli olaraq, xalqların etnokulistik mənsubiyyət baxımından fərqləndirilmədiyi, “ümme”, “xilafət”, “səltənət”, “bəylərbəyliyi” və s. ifadələrin inzibati idarəetmədən tənqidə, dövlət siyasətinədə bütün sahələrə sirayət etdiyi zamanda ömür sürüblər. Dehlidə, Ürgəncdə, Xarəzmdə, hətta İstanbulda belə fars dilində istifadə olublar. Ancaq bu, heç bir halda Qanq sahillerindən Mərmərə dənizi sahillərinədək nəhəng arealın farslara məxsus olmasına anlamına gələ bilməz. Həmin dövrdə təkcə azərbaycanlılar deyil, özək, türkmən, ərəb müttəfiqləri də fars dilində yazıblar. Görkəmli özək şairi Əlişir Nəvai də əsərlərini fars dilində yazıb.

Bütün bunlarla yanaşı, Səfəvilər dövründə İran ərazisində dövlət dili Azərbaycan dili olub. Saraydakı bütün yazışmalar Şah İsmayıl Xətəinin xüsusi sərəncamı ilə Azərbaycan dilində aparılırdı. Xətəinin günümüzdə gəlib çatmış “Dəhnəmə” əsəri buna əyani sübutdur. İngilis səyyahı və taciri Antoni Kenkinson yazır ki, Şah Tahmasiblə ziyafət süfrəsi arxasında görüşü zamanı Şah onu Azərbaycan dilində “xoş gəldin” sözü ilə salamlamışdı. XVII əsrin birinci yarısında Şərqə səfər etmiş İtaliyalı səyyahı Petra della Valle də yazırdı ki, Şah Abbas onu qəbul edərkən türk dilini bilib-bilmədiyi barədə soruşub və müsbət cavab aldığından sonra “xoş gəldi, səfa gəldi” söyləyib. Saray əyanları isə Şaha “qurban olum, başına dönüm” kimi

çirib. İşğal altında olan torpaqlarımızda Azərbaycan xalqına məxsus bütün mədəni-mədəni irsimiz məhv edilib, məscidlərimiz dağıdılıb, dinimiz təhqir olub. Bu faktlar aparıcı beynəlxalq təşkilatların, o cümlədən İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının çoxsaylı qərar və qətnamələrində öz əksini tapıb və pislanılıb.

1991-ci ilin sonlarından başlayaraq 2020-ci ilin sentyabrınədək davam edən işğal dövrü gündən-günə harınlayan Ermənistan və onun işğalçılıq siyasətinə dəstək verən güclərə qarşı tam təcrid vəziyyətində metanətlə direniş göstərən Azərbaycan xalqı üçün tarixi sınaq dövrü oldu. Amma xalqımız əyilmədi, sinmədi, ayaq üstə durmağı, yeni güclü dövlət qurmağı, təcridən qurtularaq beynəlxalq ələmdə çoxsaylı tərəfdaş və böyük nüfuz qazanmağı bacardı. 1990-cı illərin əvvəllərində dünyanın bir çox siyasi dairələrində artıq əqibətli həll edilmiş hesab olunan ölkəmiz 30 ilə toparlanaraq, BMT Təhlükəsizlik Şurasının qətnamələrini təkbəşinə icra etməyi bacaran, işğala son qoyan və ərazi bütövlüyünü bərpa edən bir gücə çevrildi.

44 günlük İkinci Qarabağ müharibəsindən sonra Azərbaycan bölgədə yeni reallıqların təməlini qoydu. İşğalçı Ermənistanın kapitulyasiyası bölgədə on illərdən bəri gözlənilən sülh və sabitliyin bərqərar olmasını şərtləndirməli idi, lakin

və regiondakı coğrafi mövqeyi onu daha cəlbəedici edir. Təsəddüfi deyil ki, bu gün Azərbaycan Şimal-Cənub Beynəlxalq Nəqliyyat Dəhlizinin formalaşmasında aparıcı dövlətlərdən biridir.

Azərbaycan-İran dövlət sərhədinin uzunluğu 765 kilometr təşkil edir. Bu da qarşılıqlı əlaqələrin daha da dərinləşdirilməsinə imkan yaradır. Asiya ilə Avropanı birləşdirən bu dəhlizə daxil olan avtomobil, dəmir yolları Azərbaycan və İran ərazisindən keçir. Bu isə İran ilə Azərbaycanın beynəlxalq yükdaşımalarda tranzit potensialını və rolunu artırır. İranın Oman dənizindəki Çabahar, Fars körfəzindəki Bəndər Abbas limanlarına Cənub-Şərqi Asiya və körfəz ölkələrindən daxil olan yüklər Azərbaycan ərazisindən daşına bilər. Şimal-Cənub Beynəlxalq Nəqliyyat Dəhlizi Avropanın 800 milyona yaxın əhalinin yaşadığı 40-dan çox ölkəsi ilə 2 milyarddan çox əhali olan Cənub Şərqi Asiya ölkələrini birləşdirir. Bu böyük bazarlar arasında nəqliyyat əlaqələrinin Azərbaycan və İran üzərindən qurulması hər iki ölkənin iqtisadi inkişafına böyük töhfə verə bilər.

Beynəlxalq ekspertlərin hesablamalarına görə, yaxın 10 il ərzində Asiya ilə Avropa arasında ticarət dövriyyəsinin həcmi trilyonlarla dollar həcmində ölçüləcək. Bu böyük məbləğ dəyərinəki yüklər də milyardlarla ton həcmində dəriləcəkdir.

İki qitə arasında daşınacaq yüklərin 15 faizi bu dəhliz vasitəsilə həyata keçirilərsə, Azərbaycanla İran külli miqdarda gəlir əldə etmək imkanı qazanacaqlar. Dəhliz əsasını təklil edən Qəzvin-Rəşt-Aslara (İran) – Astara (Azərbaycan) dəmir yolu xəttinin Qəzvin-Rəşt hissəsi artıq istismara verilib. Rəşt-Astara hissəsində isə işlər gəcikir. Layihə çərçivəsində Azərbaycan tərəfi üzərinə düşən vəzifələri yerinə yetirib. Astara stansiyasından İran dövlət sərhədinə qədər bixətli 8,3 kilometr dəmir yolu çəkilib və Astara çayı üzərində dəmir yolu körpüsü tikilib. Eyni zamanda, Astarada (İran) dəmir yolu stansiyasının tikintisi və yük terminalının inşası yarımmiş qalıb.

Vətən müharibəsində Qələbədən dərhal sonra kommunikasiya xətlərinin açılması istiqamətində fəal iş aparmağa, Zəngəzur dəhlizinin açılması ilə Asiya ilə Avropa arasında körpü salmağa və Naxçıvan Muxtar Respublikasının ölkəmizin əsas ərazisi ilə nəqliyyat əlaqəsini bərpa etməyə çalışan Azərbaycanın bu təşəbbüsünə region dövlətləri, o cümlədən də İran daha fəal qoşulsalar, bölgədə əməkdaşlığın inkişafına mühüm töhfə verə bilər. Çünki bu kommunikasiya xətlərinin açılması İrani da beynəlxalq nəqliyyat-logistika qovşağı zəncirində mühüm halqaya çevirməyə imkan qazandırır. Qeyd edək ki, Azərbaycan ilə İran arasında iqtisadi, ticarət və humanitar sahələrdə əməkdaşlıq üzrə Dövlət Komissiyasının 2022-ci martın 11-də Bakıda keçirilən 15-ci iclasında Azərbaycan hökuməti ilə İran hökuməti arasında İran ərazisindən keçməklə Azərbaycanın Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonu ilə Naxçıvan ərazisində yeni kommunikasiya bağlantılarının yaradılması haqqında Anlaşma Memorandumu imzalanıb. Rəsmi məlumatda qeyd olunurdu ki, Anlaşma Memorandumunun imzalanmasından Azərbaycanla İran arasında diplomatik əlaqələrin yaradılmasının 30 illiyinə təsadüf etməsi xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Memorandum əsasən Araz çayı üzərində iki avtomobil (piyada keçidi ilə) və iki dəmir yolu olmaqla, ümumiliklə dörd körpünün, eləcə də rabitə və enerji təminatı infrastrukturunun tikintisi nəzərdə tutulur.

Azərbaycan Prezidenti işğaldan azad olunan ərazilərə səfəri zamanı İran–Azərbaycan sərhədini dostluq və qardaşlıq sərhədi adlandırıldı. Azərbaycan işğaldan azad olunan sərhəd bölgəsində körpü salıb gömrük-keçid məntəqəsi açmaq istəyirdi. Qarabağın bərpasında da İran şirkətlərinin iştirakına etiraz olunmadı. Bütün bunlar Azərbaycanın İrana qarşı xoşməramlı münasibətinin göstəricisidir. Bunların müqabilində ölkəmizin Tərəfdaşlığı təşəbbüsünə qarşı terror aktının törədilməsi, səfərlər əməkdaşlığının qətlə yetirilməsi, əlbəttə ki, insanlarımızı meyas etməy bilməz. Azərbaycan terror aktının aradıldırılmasını, günahkarların cəzalandırılmasını, terrorun səbəbini müyyənləşdirilməsini istəyir.

Beləliklə, əsrlər boyu böyük dövlətlər kəşifən maraqları nəticəsində müharibələrini, münaqişələrini, gərginliklərini yaşandığı bu bölgəni artıq sabitliyin, əmin-amanlığın, dostluq və əməkdaşlıq mühitinin hökm sürdüğü çəçəklənən, inkişaf edən regiona çevrilməsi üçün çox gözəl şərait yetişib. Azərbaycan bu yolda bütün bölgə ölkələrinin ümumi rəfahına töhfə verəcək nəhəng layihələrin reallaşdırılması istiqamətində təşəbbüslər göstərməkdə davam edir. Təbii ki, regionun ümumi inkişafı Azərbaycanın təşəbbüsünün bölgə ölkələri tərəfindən dəstəklənməsi və birgə əməkdaşlığı şəraitində mümkündür.

Azərbaycan və İran prezidentlərinin 2021-ci il noyabrın 28-də Aşqabadda görüşü zamanı iki ölkə arasında tarixi bağların və əməkdaşlığın önəmi haqqında danışıldı. Deməli, İran ilə Azərbaycan arasında tarixi dostluq münasibətlərinin ölkələrimizin və bölgənin ümumi inkişafına töhfələri nəzərə alınaraq, bu əlverişli şəraitdən istifadə edilməlidir.